

Neuznaná česká plemena

Toto štěně už má všechny typické znaky chodského psa

Mám dojem, že odpovědět v případě chodského psa není nijak složitě. Tvůrcům tohoto plemena se totiž skutečně podařilo najít „díru na trhu“ a vyplnit ji. Všestranné výkonné plemeno, v mnohém srovnatelné s německým ovčákem, ale výrazně menší (oproti ostatním pracovním plemenům zhruba o 10 až 15 cm nižší a 15 kg lehčí), a tudíž nenáročnější a ovladatelnější třeba i dětmi a důchodci, totiž v jinak přepestře nabídce plemen skutečně chybělo.

Novinka, nebo starožitnost?

„Pes Jana Sladkého Koziny“, „Předloha skautského znaku“, „Hraničář starých Chodů“ - právě takové a podobné přívlastky bývají s chodským psem často spojovány. Na zdůrazňování historických souvislostí rád poukazyval i člověk pova-

„Chodského psa zvládne i snaživý začátečník, cvičit s ním může i mládež.“

žovaný za tvůrce plemene Jan Findejs. Hlubavého čtenáře teď asi napadne: jak to jde dohromady? Jak může být tvůrcem starobylého, historického plemene náš současník (ing. Findejs zemřel na podzim loňského roku)? Jednalo se v tomto případě o znovuoživení něčeho, co zde už kdysi dávno existovalo? Nebo o znovuvyšlechtění přesně podle starého vzoru, historickou rekonstrukci?

Ani jedno, ani druhé není úplně přesné. Chodský pes přesně v takové podobě, v jaké ho známe dnes, nikdy v minulosti neexistoval. Na druhé straně je ovšem historicky doloženo, že na území Čech se svébytná forma ovčáckého psa relativně ustáleného typu v minulosti vyskytovala. Tito psi žili i na území Chodska, ale v rámci specifík tohoto regionu byly jejich úlohy širší. Chodové střežící nejzápadnější výspu českých hranic odjakživa používali ke své práci psy, a psí hlavu si proto dali i do erbu. Po kolonizaci pohraničních lesů a její přeměně na pole a pastviny se hraničářští psi začali používat také jako ovčáci a k ochraně před šelmami a zloději.

Chodský pes

Chodský pes je čtvrtým a posledním ze série českých neuznaných plemen psů, která jsme vám postupně představili. Jako u všech nově vznikajících plemen, jež teprve čekají na svůj vstup na mezinárodní kynologické fórum, i zde se jako zásadní vkrádá otázka: máme opravdu dobrý důvod pro to, abychom za chodského psa a jeho prosazení bojovali? Nevystačili bychom si se stávajícími více než třemi stovkami ze strany FCI uznávanými plemeny?

O úloze a významu chodských psů v naší minulosti se ve svých dílech zmiňují Jindřich Šimon Baar, Karel Matěj Čapek Chod a samozřejmě Alois Jirásek ve svém románu Psohlavci. Většina z nás má ještě z dob povinné školní docházky v paměti kresby Mikoláše Alše. Snad si ještě vzpomenete, že na několika ilustracích k Psohlavcům je vyobrazen Chod s širákem na hlavě a čakanem v ruce, jemuž u nohou sedí bdělý pes se vztyčenými ušima. O chodských psech se ve svých vzpomínkách zmiňuje také Jindřich Šimon Baar jako o psech typických pro Chodsko, vyrovnaného typu, kteří se prý vyskytují hlavně v okolí vesnice Klenčí na Šumavě. Pomník chodského psa je součástí pomníku Jana Sladkého Koziny v Hrádku u Domažlic. A konečně hlava psa ve skautské lilii, jež je dodnes nedílnou součástí oficiálního znaku českých skautů, má rovněž patřit chodskému psu. To všechno však jsou svědectví nepřímá,

zprostředkovaná, která nám sice dávají informaci o typu ovčáka, jenž se na Chodsku v minulosti choval, ale ani při nejbujnější fantazii je nelze ztotožnit s dnešním chodským psem. Doklady o tom, jak přesně tito psi vypadali, jak byli velcí, jakou měli barvu a podobně chybějí. Moderního chodského psa tak lze označit spíše za „ohlas“ všech těchto zmínek a památek. Moderní tvůrci v plemeni zhmotnili svou představu o tom, jak asi mohl - nebo podle jejich představ měl - původní chodský pes vypadat. Není však pochyb o tom, že jeho současná podoba je výsledkem novodobého chovatelského snažení. Byl stanoven typ, jak by plemeno mělo vypadat, a začala cesta zhmotňování této ideální představy v praxi. To však ještě mělo nějakou dobu trvat.

Vznik plemene

Ve dvacátém století totiž chodský pes upadl v zapomnění. Několik nadšenců se sice v období po 2. světové válce pokusilo sestavit návrh na uznání chodského psa FCI, ale k realizaci nakonec nedošlo a koncept návrhu se ztratil.

Skutečná historie chodského psa tak začíná až v roce 1984. V tomto roce byl předložen ke schválení standard plemene, odsouhlaseno zapisování štěňat pod názvem chodský pes do plemenné knihy. Předcházelo mu zveřejnění článku inženýra Findejse o nejdelším chodském psu. Na možnost jeho opětovného vytvoření prý autora přivedl známý kynologický odborník Vilém Kurz, který mu zaslal fotografie několika plemen, jež by si podle jeho názoru zasloužila regeneraci. Z nich Jana Findejs nejvíce zaujal právě původní český ovčák.

Na konci článku, který popisoval, jak by plemeno mělo vypadat, byla výzva, aby se přihlásili majitelé, kteří mají psa podobného typu doma. A lidé se skutečně začali hlásit. Podařilo se vybrat něko-

Pro plemeno je typické postavení a nesení krátkých uší

Neuznaná česká plemena

Jediná povolená barva je černá se sytými žlutými znaky (black and tan)

lik zvířat sice nejasného původu, ale rámcově splňující představy tvůrců.

Byli to především pes Dixi a fena Bessy, kteří vytvořili první pár chodského psa a v roce 1985 dali v chovatelské stanici Na Barance světu první vrh. Všechny šest štěňat bylo vzácně vyrovnaných, takže bylo na čem stavět. Uskutečnily se další vrhy, do chovu vstoupili další nepříbuzní psi a podařilo se vytvořit několik na sobě nezávislých linií. Všichni jedinci vybraní pro regeneraci museli být předem schváleni bonitační komisí, potom byl nařazen jeden zkušební vrh a teprve po jeho vyhodnocení se rozhodovalo o dalším využití daných psů do chovu. Co se exte-

riéru týče, důraz byl kladen na charakteristickou střední výšku psů, rovný hřbet a dlouhou srst s bohatou podsadou, která měla být odolná vůči nepříznivému počasí. Uši měly být krátké, nasazené daleko od sebe a bohatě osrstěné. Požadovaný typ se podařilo prosadit poměrně rychle.

Stejně důležité bylo, že nové plemeno od počátku budilo zájem široké kynologické veřejnosti, který trvá dodnes. S chodskými psy se běžně setkáváme nejen na výstavách, ale i na nejrůznějších sportovních soutěžích i běžně na ulicích.

V roce 2005 se plemeno umístilo na 51. místě tabulky početnosti psích plemen, když bylo odchováno 181 štěňat. Zájem

o štěňata má vzestupnou tendenci, což lze vysledovat i z toho, že ač jdou počty každoročně odchovaných štěňat do stovek, s inzeráty na ně se setkáme spíše výjimečně.

Zlatá střední cesta

Za úspěšným rozšířením chodského psa je samozřejmě víc než jen jeho příjemný zevnějšek. Je to totiž pes ve všech ohledech „tak akorát“. Ani velký, ani malý, ani těžký, ani křehký nebo subtilní. Je aktivní, nikoliv však hyperaktivní. Dobře hlídá, ale není agresivní či nebezpečný svému okolí. Srst nemá ani úplně dlouhou, ani úplně krátkou. Původem a založením je to spíše venkovan (kdysi se prý dokonce uvažovalo o názvu český selský pes), jenž se ale dokáže bez problémů přizpůsobit i životu ve městě. Je tak malý, že ho fyzicky dokáže zvládnout téměř každý, přitom ale tak velký, že je schopen plnit úlohu hlídače a obránce, který budí respekt. Zkrátka ve všech ohledech, co se vzhledu i povahy týče, to je pes, jak má být - a to lidé dokážou ocenit.

K dalším přednostem plemene patří skromnost, nenáročnost, odolnost a také jistá tvrdost vůči vnějším podmínkám. Právě na to kladli tvůrci chodského psa od počátku velký důraz. Chodští psi mohou žít bez problémů celý život venku, nevdají jim déšť, sníh ani mráz. V tomto ohledu se prý vyrovnají i severským plemenům. Na rozdíl od nich jim však nijak zvlášť nevdají ani letní vedra. Srst není tak dlouhá, aby vyžadovala nějakou přehnanou péči, většinou ji postačí jednou týdně v rychlosti pročesat řídkým kovovým hřebenem a pravidelně prokartáčovat. O něco více pozornosti potřebuje přirozeně v období línání, které však většinou probíhá velmi rychle.

Není to malý německý ovčák

Majitelé „chodáků“ musí počítat s tím, že veřejnost si jejich svěřence bude ustavičně plést s německým ovčákem, většinou lidově nazývaným vlčák. Na první pohled se chodský pes menšímu německému ovčákovi skutečně trochu podobá. Má s ním také společnou univerzálnost, skvělou ovladatelnost, výborný čich a přizpůsobivost. V mnohém se však liší. Co se exteriéru týče, je o něco menší a lehčí, má mít naprosto rovný hřbet, širší a kratší hlavu, menší uši umístěné více u sebe. Odlišuje se přirozeně i délkou a typem srsti a zbarvením, které je u chodského psa vždy černožluté. Oproti německému ovčákovi má také jiný způsob pohybu. Je pro něj typický nízký klus s diagonálním posunem končetin při zachování neměn-

Neuznaná česká plemena

né linie hřbetu. Chod je lehký, pružný a prostorný. V pohybu je toto plemeno mimořádně vytrvalé, obratné a šikovné. Rozdíly bychom našli také v povaze a celkovém založení. Chodský pes je více „rodinným psem“, i když všestranně nadaným, a vyžaduje citlivé zacházení. Je nenáročnější a snášenlivější. Většinou velmi dobře vychází s ostatními psy i s cizími lidmi, přímo skvěle pak s dětmi. Zvládne ho i snaživý začátečník, cvičit s ním bez problémů může i mládež. Vyhovuje mu hravý přístup, špatně snáší dríl a příliš časté mechanické opakování stejných cviků. Chodský pes nemívá sklo-

Chodské psy baví jakákoliv aktivita – nebrání se ani mokrému živilu

Projevuje rovněž vlohly pro střežení stád a práci v záprahu.“

Chodští psi dnes zcela běžně skládají všestranné zkoušky z výkonu a to i vyššího stupně. Někteří mají za sebou úspěšně složené zkoušky lavinové i záchranářské (například psi Daren Garsia a Endy Bryvilsár byli úspěšně nasazeni při záchranářských pracích po zemětřesení v Turecku a také při vyhledávání ztracených osob). Někteří chodští psi jsou i dnes využíváni při práci se stády ovcí nebo koní (například Berta Cidabro a její dcera Cedra Cidabro).

Tělesné parametry chodských psů, jejich střední výška, rychlost, obratnost a celkový pružný a lehký pohyb je předurčující pro soutěže agility, kde se jim v posledních letech daří dostávat i do nejvyšších soutěží.

Většina chodských psů však dnes plní

úlohu, pro niž byla stvořena především: bystrého hlídače, spolehlivého ochránce a především skvělého společníka. Ať už se majitel rozhodne věnovat se se svým „chodákem“ jakékoli aktivitě, může si být jist, že jeho pes mu za to bude vděčný a bude nadšeně spolupracovat.

Chov není problém

I z hlediska chovu chodský pes dostává své pověsti zdravého, skromného a životaschopného plemene. Odchovy bývají početné a bezproblémové, feny pravidelně hárají a dobře zabřezávají i rodí. O štěňátka se pak vzorně starají a dlouho je kojí. Vrhly bývají početné.

Samozřejmě žádnému plemeni se zcela nevyhýbají zdravotní problémy. U chodského psa se objevuje dysplazie kyčelního kloubu, takže chovatelé se zaměřují na prevenci a psy před zařazením do chovu rentgenují. Naopak podmínkou pro získání chovnosti není zkouška z výkonu a plemeno se doposud nerozčlenilo na pracovní a exteriérové linie.

Chodský pes sice není mezinárodně uznán, byl však vyvezen již do mnoha zemí, například do SRN, Dánska, Švédska, Beneluxu a dokonce i do USA.

Přejme mu, aby své vítězné tažení jednou završil i mezinárodním uznáním. Ale i kdyby k tomu nedošlo, jeho příznivci na něho určitě nezanevrou. Jeho dobré vlastnosti se o to postarají. *Lea Smrčková*

Uši jsou bohatě osrstěny

ny k dominanci, naopak, typická je snášenlivost a dobrá ovladatelnost. Mívá o něco rychlejší reakce než běžní služební psi (bývá kvůli nim někdy srovnáván s dobrmanem), bleskově přechází z klidu do aktivity a zase zpět.

Ochotně a rád bude docházet na kynologické cvičiště a podrobí se tam jakémukoliv výcviku, ale pokud se tam majiteli nebude chtít, nevádí. Místo služebnímu výcviku postačí i solidní výchova, pracovní využití mohou nahradit dlouhé vycházky a možnost trávit co nejvíce času se sportovní rodinou a účastnit se jejích aktivit.

Co dokáže

Stále mluvíme o všestrannosti chodského psa, ale co to konkrétně znamená v praxi? Ocitujme nejprve ze standardu: „Je výborným hlídačím, ochranným a doprovodným psem, který je schopen náročného výcviku. Je obdařen vynikajícím nosem, čichové práce zvládá s lehkostí a temperamentem. Díky ideální střední velikosti a dobré ovladatelnosti lze chodského psa využít ve slepeckém výcviku. Navíc pro výborné čichové schopnosti může být s úspěchem nasazen při záchranářských akcích a při vyhledávání osob v lavinách.“

Je to střední pes obdélníkového tělesného rámce